

REDAKTORZY NUMERU:

Zuzia, Natalia, Szymon, Karolina, Martyna, Kacper, Maciek, Jakub

BARBÓRKA

BARBÓRKA

KRÓTKO O HISTORII TEGO ŚWIĘTA

Zacznijmy od tego, kiedy obchodzimy to święto.

Barbórkę obchodzimy 4 grudnia. Patronem tego święta jest oczywiście św. Barbara.

Święta Barbara jest męczennicą, patronką spokojnej śmierci i ciężkiej pracy, w tym pracy górników.

Według legendy, krótko po tym, kiedy Święta Barbara została ścięta z powodu przejścia z pogaństwa na chrześcijaństwo, jej ojca, który doniósł na córkę, raził piorun. Źródła mówią, że tym sposobem Barbara została patronką narażonych na wybuchy, w tym górników.

Zuzia Z.

OD MSZY DO ZABAWY

Barbórka rozpoczyna się uroczystą mszą w kościele przy figurze św. Barbary.

Następnie orkiestra górnicza maszeruje, grając m.in. swój hymn w osiedlach zamieszkałych przez górników i ich rodziny (familokach) oraz przed domami dyrekcji.

Z okazji tego dnia organizowane są: koncerty, występy artystyczne, akademie, spotkania, zabawy oraz bale, w których uczestniczą całe rodziny górników.

Zuzia Z.

OD XIX WIEKU W EUROPIE

Na samym początku Barbórka była wyłącznie świętem religijnym. Już w średniowieczu, w dniu wspomnienia świętej nie wolno było pracować.

Od 1800 roku wprowadzono w Europie specjalne, związane z 4 grudnia, zwyczaje. Jednym z nich było zrywanie tzw. gałązek św. Barbary.

W niektórych miejscach gałązki wiśni lub forsycji miały oznaczać dobrobyt, w innych z kolei były oznaką bliskiego ślubu lub nadziei na małżeństwo.

TROCZĘ LICZB

W roku 1990 w sektorze górnictwa węgla kamiennego zatrudnionych było 388 tys. pracowników. W 2015 r. 98 tys. osób. Obecnie to już tylko 83 tys. górników, z tego 77 proc. pod ziemią.

Zuzia Zębala

GÓRNICZE MENU

Górnicy w kopalni najczęściej jedzą chleb z *tustym*, czyli ze smalcem.

A w święta, niedzielę czy Barbórkę obiad nie może się obejść bez *nudelzupy*, czyli rosółu z makaronem oraz rolady z kluskami i modrą kapustą.

MUNDURY

UNIFORMY

Pierwsze uniformy górnicze w Polsce pojawiły się w 1817 roku. Pełniły inną funkcję niż mundury, bo były ubraniem roboczym. Obszerna bluza, szerokie spodnie, wysoka sztywna czapka pełniąca funkcję ochronnego hełmu to podstawowy strój górnika pracującego pod ziemią. Gdy ze stropu kapala woda, wkładał na głowę kaptur, który przedłużał się w pelerynę, zwaną kapą. Charakterystycznym elementem stroju górnika był skórzany fartuch, zwany skórą lub łatą. Później uniformem do pracy był szary mundur i tak zostało do dzisiaj.

Karolina

GALOWY MUNDUR GÓRNICZY

Ma kolor czarny i jest zakładany podczas świąt, rocznic i pogrzebów. Oczywiście nam kojarzy się z Barbórką. Najciekawszym elementem galowego munduru jest górnicze czako. Chłopcom podoba się też szpada górnicza, a dziewczyny mogą zwrócić uwagę na aksamitne paski z guzikami, które są po obu stronach bluzy. Wszystkie te elementy mają oczywiście swoją symbolikę.

Martyna

CZAKO GÓRNICZE

Najbardziej zwraca uwagę czako górnicze, czyli sztywna czapka o wysokości 12,5 cm. W przeciwieństwie do czaka wojskowego, od którego się wywodzi, nie ma daszka. Materiał z jakiego wykonane jest czako górnicze to gruba tektura obciągnięta krepą. Z przodu jest godło górnicze: perlik i żelazko. Są to narzędzia, które górnicy wykorzystywali do rozbijania węgla. Perlik to młot, a żelazko – krótki kilof. Z lewej strony czako ma pióropusz z piór kogucich. Kolory pióropusza na górniczym czako mają swoje znaczenie.

Zuzia Zębala

Czako z czarnymi piórami dla górników

Czako z czerwonymi piórami dla orkiestry dętej

Z zielonymi piórami dla dyrektorów górniczych

Z czerwonymi i białymi piórami dla kapelmistrza

Z białymi piórami dla dozoru ruchu górniczego

CZAKO

Nazwa wywodzi się od węgierskiego **csako**

oznaczającego wysoką czapę wojskową.

Zuzia Z.

WYWIADY

BARBÓRKA

Jak wśród górników obchodziło się Barbórkę?

Okolo godziny 9 rano pochód z orkiestrą szedł do kościoła, następnie była akademicka, a potem dla wyróżnionych górników był wspólny śląski obiad.

Co robiło się w kopalni?

Górnicy po zjeździe na dół kolejką dojeżdżali do przodka, w którym pracowali kombajny wydobywający węgiel.

Czy Barbórka była dniem wolnym od pracy?

Barbórka była dniem wolnym od pracy, bardzo uroczystie obchodzonym przez wszystkie rodziny górników.

Czy górnicy dostawali prezenty na Barbórkę?

Na Barbórkę niektórzy wyróżnieni górnicy otrzymywali ordery.

Czy była orkiestra dęta?

Tak, każda kopalnia posiadała orkiestrę dętą, która grała na różnych uroczystościach.

*z Panią górniczką rozmawiała
Natalia Betleja*

O PRACY GÓRNIKÓW I BARBÓRCIE

Jak wygląda praca górnika?

Górnicy zjeżdżają windą szybową na różne poziomy, nawet do tysiąca metrów i udają się na przodek lub na ścianę, gdzie fedrują węgiel.

A kopalnia. Co w niej jest?

Na kopalni są szyby wyciągowe, sortownia, płuczka, stacja ratownictwa górniczego, lampiarnia, szatnia i zwałowisko węgla oraz budynek dyrekcji kopalni.

Górnicy pracują na różnych stanowiskach. Czy jest ich dużo?

Oczywiście. Górnicy przodowy strzałowy, kombajnista ścianowy, obsługa taśmociągów zbierająca urobek, elektrycy, hydraulicy, maszyniści wyciągowi, ratownicy, pracownicy dozoru – sztygarzy, obsługa pompowni, ślusarze i jeszcze wiele innych.

Czy górnicy naprawdę czczą św. Barbarę?

Święta Barbara jest patronką górników. Na każdej kopalni znajduje się ołtarzyk świętej Barbary lub figura.

Święto górników jest obchodzone 4 grudnia.

Tak, w imieniny świętej Barbary, patronki wszystkich górników. Z tej okazji górnicy ubierają stroje galowe i otrzymują odznaczenia.

Galowe mundury, których nieodłącznym elementem jest czako, które ma różnego koloru pióropusze. Co oznaczają te kolory?

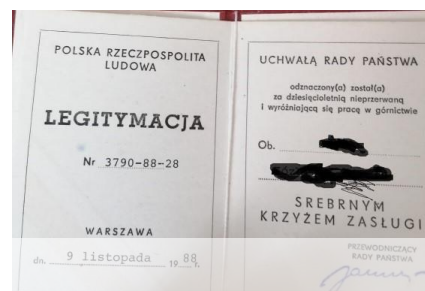
Stanowiska, na których są lub byli górnicy. Zielony - generalni dyrektorzy. Biały - kadra dozoru-sztygarzy. Czarny - górnicy dołowi. Czerwony - orkiestra górnicza. Białoczerwony - kapelmistrzowie.

Jakie odznaczenia dostają górnicy w dniu swojego święta?

Dostają odznaczenia państwowe, czyli krzyże zasługi. To znaczy brązowy, srebrny i złoty krzyż zasługi, które otrzymują po przepracowaniu kilka lat pracy na dole kopalni. Do każdego krzyża dostają też legitymację.

ze swoim Dziadkiem - górnikiem rozmawiał

Szymon Pawlik

KOPALNIE

W Będzinie, dzielnicy Grodziec, już w XIX wieku była kopalnia.

KOPALNIA GRODZIEC

Pierwszą kopalnię węgla otworzono około 1820 roku na stoku góry Dorotka w Grodźcu. Nazwano ją *Barbara*. Początkowo pracowało w niej tylko kilkunastu robotników, ale od 1837 zaczęła wydobywać coraz więcej węgla. Wtedy Grodziec był jeszcze wioską.

W drugiej połowie XIX wieku otworzono następną kopalnię o nazwie *Grodziec II*. Wydobywano z niej węgiel do 1998. Została zlikwidowana w 2001.

Od 1938 zmieniono nazwę na *Kopalnia Grodziec*.

Kacper

Nazwa miejsca naszego zamieszkania też ma swoje korzenie w kopalni.

ZAGŁĘBIE DĄBROWSKIE

W Wikipedii jest napisane:

Zagłębie to obszar występowania i eksploatacji złóż kopalin użytecznych, np. węgla (zagłębie węglowe).

Zagłębie Dąbrowskie to region geograficzno – historyczny, który powstał w XIX wieku. Nazwę ZAGŁĘBIE wymyślił około 1850 J. Cieszkowski. Był on naczelnym zawiadowcą kopalni w Dąbrowie. Przymiotnik *dąbrowskie* pochodzi od jednego z największych ośrodków przemysłowych regionu – Dąbrowy Górniczej.

Maciek

Dąbrowa Górnicza graniczy z Będzinem

KOPALNIA PARYŻ

W XIX wieku były dwie, które połączono – jedna *Łabęcki*, druga – *Nowa*.

Potem przyłączono jeszcze kopalnię *Koszelew* i wybudowano szyb *Paryż*.

Po wojnie, od 1945 nosiła nazwę *KWK General Zawadzki*.

W 1989 zmieniono nazwę na *Paryż*. Kopalnię tę zlikwidowano w 1996.

Jakub

WICE

PODZIEMNY DUCH

Było to dawno temu. Zdarzało się, że gasło światło w podziemiach kopalni i górnicy nie mogli wyjść na powierzchnię. Wtedy na ratunek przychodził **Skarbnik** – opiekuńczy duch kopalni. Ale tylko dobry górnik nie musiał się go obawiać. Skarbnik pomagał mu nie tylko, gdy zgasło światło. Opiekował się, gdy coś złego działo się w kopalni.

POSTACI SKARBNIKA

Ten podziemny duch miał różne postacie - konia, kozy, myszy, pająka, psa oraz oczywiście człowieka. Wtedy widziano go w mundurze ze sztygarską laską w dłoni. Podobno zamiast jednej stopy miał końskie kopyto. Gdy był myszą uciekającą w stronę szybu, ostrzegał przed niebezpieczeństwem.

W ZAGŁĘBIU I NA ŚLĄSKU

Skarbnik śląski różnił się od zagłębiowskiego tym, że w kopalniach na Śląsku – milczał, a w Zagłębiu pierwszy pozdrawiał górników. Podobno był też bardziej sprawiedliwy.

POMOC

Sztygar nakrzyczał na górnika, że nie pomaga w kopalni swojemu koledze.

Po jakimś czasie nakrył obu na tym, że zamiast pracować, śpią pod ziemią.

- Panie sztygarze, zdrzemnąłem się tylko na chwilę - tłumaczy górnik. - Kolega mi tylko pomagał!

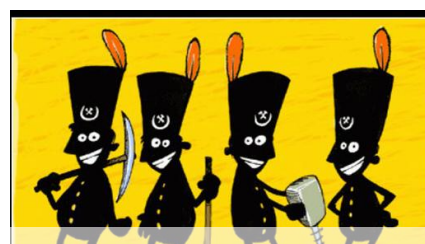
ŁOPATA

Górnicy nie chcą się nieść łopaty pod ziemią. Zostawia więc narzędzie pracy przy szybie razem z kartką:

Zeflik, przynieś mi tę łopatę na przodek, bo jej zapomniałem.

Kolega jednak łopaty nie przyniósł, ale kiedy górnik wracał, zobaczył, że jest do niej przyczepiona druga kartka:

Nie mogłem ci zabrać łopaty, bo jej nie widziałem.

BEZ ZŁAMAŃ

Górnicy wpadli do głębokiego szybu; jego kolega krzyczy za nim:

- Zeflik, żyjesz?
- Żyję - odpowiada górnik.
- Złamałeś sobie coś?
- Nie.
- To dlaczego nie wychodzisz.
- Bo jeszcze spadam.

opracowanie: red.

wice to po prostu śląskie żarty